

Toespraak Br. René Stockman, voorzitter Fracarita Belgium, naar aanleiding van 50 jaar Caraes - Fracarita Belgium

Op 15 juni 1967 werd de vzw Caraes opgericht, Caraes dat staat voor “Caritate Aegrorum Servi”, vertaald “Liefdadig hulpbetoon aan zieken”. Op hetzelfde moment werd ook in Rwanda een gelijknamige rechtspersoon opgericht met het doel aldaar het eerste psychiatrisch centrum op te richten. Waarom beide vzw’s kunnen we ons afvragen? Het was voor de eerste maal in de geschiedenis van de congregatie dat men voor de ontwikkeling van een initiatief in Afrika met overheidsmiddelen zou werken, en het werd een samenwerking met vijf partners: de Broeders van Liefde van België die de Belgische vereniging “Caraes” oprichtten, de Belgische overheid die een subsidie zou toekennen aan deze vereniging om in Rwanda een psychiatrisch centrum op te richten, de Broeders van Liefde in Rwanda die eveneens een vereniging “Caraes” oprichtten om deze subsidies te kunnen ontvangen, de Rwandese overheid die een terrein beschikbaar zou stellen aan de congregatie, het centrum zou erkennen en de personeelskosten op zich zou nemen, en de Rwandese Katholieke Kerk die de Broeders van Liefde uitnodigden om in Rwanda de zorg voor geesteszieken op zich te nemen en zich garant stelde dat het project in de goede banen zou worden geleid.

De Belgische tak van Caraes kreeg als voorzitter de toenmalige inspecteur voor de psychiatrische voorzieningen, Br. Augustinus Smets en als leden de broeders directeurs van de Belgische psychiatrische centra, die ook gevraagd werden te zorgen voor het samenbrengen van een startkapitaal om de levering van medicatie mogelijk te maken. De Rwandese tak van Caraes stond onder de leiding van de provinciale overste van Rwanda en de gekende Aartsbisschop van Kabgayi, Mgr. André Perraudin nam het voorzitterschap waar van de algemene vergadering en zou zich ook effectief bekommeren voor de uitbouw van het eerste psychiatrisch centrum in Rwanda.

De Broeders van Liefde waren reeds heel wat vroeger in Rwanda aanwezig, maar uitsluitend in het onderwijs, waar ze de leiding hadden van o.a. de vermaarde Groupe scolaire in Butare die heel wat leidinggevenden opleidden en daarmee goed gekend waren in Rwanda. Tegelijk was er de zorg voor geesteszieken volledig ondermaats. Velen liepen gewoon zonder zorgen rond op de heuvels, anderen zaten geboeid ergens opgesloten in een hok en nog anderen belandden in de centrale gevangenis van Kigali waar ze een deplorabel leven leidden. Een honderdtal mannelijke en vrouwelijke geesteszieken zaten daar samen op een kleine ruimte en niemand bekommerde zich om hen. Toen ik zelf een periode in Rwanda werkzaam was in 1979 ben ik nog wekelijks naar die gevangenis getrokken om er de zieken wat basiszorgen te bieden en hebben we verschillende malen de boeien moeten loszagen van patiënten die door hun familie werden binnengebracht. Dergelijke situatie, vandaag zouden we terecht spreken van een ernstige discriminatie en schending van de mensenrechten, stootte velen tegen de borst, en zo kwam de vraag naar de congregatie om in Rwanda deze wantoestand op te heffen. Het antwoord werd de oprichting van een psychiatrisch centrum nabij de

hoofdstad waar, zoals reeds aangebracht, een terrein door de overheid aan de congregatie werd geschonken en waar op 4 juli 1968 de eerste steen werd gelegd in aanwezigheid van de toenmalige president van Rwanda, Dhr. Kayibanda, de generale overste van de Broeders van Liefde, Br. Agnel Degadt, natuurlijk de aartsbisschop Perraudin die later het gebouw ook zou inzegenen en de toenmalige missieprocurator Br. Secundianus die de v.z.w. Caraes België vertegenwoordigde. Het concept was weinig Afrikaans, want men had nog geen ervaring wat psychiatrie in Afrika zou betekenen, maar men startte met de bouw van drie afdelingen en de nodige bijkomende diensten. De eerste psychiater werd onze oud-leerling Dr. Bonaventura die naar Bierbeek kwam om zich in de psychiatrie te bekwamen, want ook de Katholieke Universiteit van Leuven werd ingeschakeld om deskundige ondersteuning te geven. Het was pionieren, jawel, maar toch vanaf het begin met de nodige professionaliteit. Dat voor de ontstaansgeschiedenis van Caraes, in het begin totaal verbonden met het gelijknamige psychiatrische centrum in Ndera in Rwanda.

Maar in België zagen de broeders als vlug het voordeel een eigen rechtspersoon te hebben voor de ondersteuning van de activiteiten in de ontwikkelingslanden. Was tot nu toe alles in de handen van de zogenaamde missieprocurator, van waaruit de vele broeders-missionarissen zowel in Afrika als in Azië ondersteuning ontvingen en van waaruit ook goederen werden opgezonden, vanaf 1971 werd een opsplitsing gemaakt tussen deze missieprocurator en de vereniging Caraes en werd in eerste instantie de activiteiten van ons nieuw psychiatrisch centrum vanuit deze vereniging ondersteund. De doelstelling luidde dan ook: "Inzamelen van gelden en materiaal ten behoeve van de caritatieve werken die de vereniging in ontwikkelingsgebieden bevordert ten behoeve van geestelijk en lichamelijk misdeelden".

In 1978 werd een volgende belangrijke stap gezet: Caraes ontving van de Belgische overheid de erkenning als NGO voor medefinanciering en in 1979 werd een programma voor een meer geïntegreerde uitbouw en decentralisatie van de geestelijke gezondheidszorg in Rwanda uitgewerkt. Het was ten andere in het kader van de ontwikkeling van dit programma dat ik zelf voor de eerste maal in dat jaar naar Rwanda trok om er samen met Prof. Baro, Prof. Prims, Prof. De Schouwer en Prof. Peers, allen van de Katholieke Universiteit van Leuven een programma uit te werken. Dit programma werd ingediend bij het toenmalige ABOS en werd er ook goedgekeurd als een programma voor medefinanciering.

Opggericht voor de uitbouw van de geestelijke gezondheidszorg in Rwanda, werd aan de overheid gevraagd om ook andere projecten te kunnen indienen, en in 1980 volgde een project voor de uitbouw van het internaat in één van onze scholen in Rwanda, in Zaza en in 1982 werd het project voor de verdere uitbouw van een afdeling van het psychiatrisch centrum in Butare goedgekeurd, dat in het kader van de zojuist genoemde decentralisatie.

Ondertussen kwam de vraag om ook in Burundi een gelijkaardig psychiatrisch centrum uit te bouwen. Ook daar zaten de geesteszieken in de gevangenis en was er een kleine psychiatrische afdeling in het hospitaal Roi Faysal dat helemaal niet functioneerde. In Bujumbura hadden de Broeders van Liefde een mooi gebouw dat bestemd was als provinciaal en noviciaat voor de broeders van Congo, Rwanda en Burundi die tot nu toe één provincie vormden. Het was juist de tijd van de opsplitsing van Congo en Rwanda-Burundi, en zo kwam dit gebouw beschikbaar voor een nieuwe bestemming. We spreken vandaag veel over herbestemming van kerken hier in Vlaanderen, we deden reeds aan herbestemming in 1981 toen we ons gebouw in Bujumbura beschikbaar stelden om er een psychiatrisch centrum in uit te bouwen. Ook hier werd beroep gedaan op de ondersteuning van ABOS, maar omwille van de zeer moeilijke politieke situatie in Burundi heeft het meer dan 5 jaar geduurd vooraleer de eerste patiënten konden worden opgenomen.

Met de overname van het centrum voor mensen met een fysieke handicap, het HVP Gatagara in 1983, dat was opgericht door Abbé Fraipont, en de nood aldaar om nieuwe afdelingen te bouwen, werd tegelijk de nood aanvoeld om onze v.z.w. Caraes te verruimen en naast de focus op de geestelijke gezondheidszorg ook het onderwijs een plaats te geven. Om de giften fiscaal aftrekbaar te kunnen maken werd een aanvraag ingediend en in 1986 ook verzilverd, zodat we vanaf dan echt als een ngo gingen werken en met Caraes het gelaat werden van onze ontwikkelingshulp als Broeders van Liefde. Na het overlijden in 1987 van de eerste voorzitter, Br. Augustinus, die we huldigden met de oprichting van een Fonds Broeders Augustinus waarmee we vrijwillige leken-medewerkers uitzonden, werd Br. Victor Quets de nieuwe voorzitter tot hij vervangen werd door mezelf in 1989, functie die ik tot op vandaag nog steeds waarneem.

Lag de focus de eerste twintig jaar van Caraes vooral op de werking en de ondersteuning van de initiatieven op de Regio van de Grote Meren in Afrika, dus vooral Rwanda en Burundi, met de erkenning als NGO en ook de mogelijkheid om fiscale attesten te kunnen uitschrijven startten we begin de jaren '90 eveneens met de ondersteuning van onze activiteiten in de andere landen van Afrika, in Azië en in Latijns-Amerika. Naast de financiële en materiële steun werd vanaf dan ook meer ingezet op personele ondersteuning: zowel Belgische Broeders van Liefde als vrijwilligers en coöperanten werden ingezet om hun kennis en ervaring ten dienste te stellen van de lokale medewerkers in het Zuiden. Capaciteitsversterking van de lokale medewerkers in het Zuiden kwam meer op de voorgrond te staan, ook mede door het feit dat het aantal missionarissen vanuit België sterk afnam en meer en meer verantwoordelijkheid werd gegeven aan lokale broeders en hun medewerkers.

Om dit nog beter te kunnen begeleiden werd in de schoot van Caraes in 1990 gestart met een bescheiden projectenbureau, een dienst die in aanvang moest zorgen voor de uitbouw van de markering in België, het uitgeven van een eigen personeelstijdschrift en het indienen van projecten naar Abos toe. We moeten zeggen dat het toen nog allemaal vrij eenvoudig was: er was een klein dossier met de basisgegevens, we ontvingen het

geld om het project uit te voeren en we zorgden voor de verantwoording op een paar bladzijden.

Met de vernieuwde erkenning in 1993 werd voor de eerste maal gewerkt aan een meer globaal project, ditmaal voor het onderwijs in Congo dat in 1995 werd ingediend en ook werd goedgekeurd. Het zou het eerste en tegelijk laatste groot project zijn in het onderwijs, want daarna werden we gevraagd om meer als een programma-ngo te werken en ons te concentreren op één regio en op één thema. Na reflectie kozen we de regio van de Grote Meren omdat we daar ondertussen verschillende voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg en gehandicaptenzorg hadden uitgebouwd en ook voor het thema "geestelijke gezondheidszorg". Hiermee werd een totaal nieuwe werking van Caraes ingeluid en waren we ook verplicht om ons projectenbureau verder uit te bouwen, gezien de vereisten voor deze meer programmatorische werking veel groter werd. Maar tegelijk werkte Caraes verder aan de ondersteuning van de projecten buiten de regio van de Grote Meren, maar dan in samenwerking met andere organisaties, overheden en donoren. Er werden structurele samenwerkingsverbanden ontwikkeld met de "Les Amis de Gatagara", "Licht in het Duister" en "Umoja", die allen lid werden van het consortium binnen Caraes. De positieve samenwerking met andere actoren, zoals Broederlijk Delen, Memisa, Caritas, D.M.O.S., Artsen zonder Vakantie, Withuis Voluntariaat om er slechts enkelen bij name te noemen en nu heel recent Handicap International en Licht voor de Wereld, de goede evaluaties en appreciatie van de financierende overheid en de actieve rol die de organisatie speelde in samenwerkings- en overlegplatformen gaf haar een verdiende plaats binnen het Belgische NGO landschap.

Voor de financiering van de vele projecten en ook haar eigen werking kon Caraes beroep doen op een jaarlijkse substantiële steun van de Belgische regio van de congregatie, naast en met subsidies van de federale Belgische overheid en ook af en toe van de Vlaamse Gemeenschap. Ook verschillende provincies en lokale overheden hebben door de jaren heen met subsidies de werking en vele projecten ondersteund. Groot en essentieel blijft natuurlijk de inbreng van private giften van donoren en sympathisanten, en het is een moment om al deze groepen en personen hartelijk te danken. Jullie hebben het verschil uitgemaakt in het leven van velen!

Intern probeerden we onze ngo verder uit te bouwen en ook deelprogramma's te ontwikkelen. Zo startten we in 2005 met de partnerschappen in de geestelijke gezondheidszorg, waarbij een voorziening in het zuiden gekoppeld werd aan een voorziening van de Broeders van Liefde in België, om zo een meer persoonlijke betrokkenheid tussen de voorzieningen wereldwijd te bevorderen. In 2006 werd de eerste Zuidreis georganiseerd, waarbij medewerkers van de scholen en voorzieningen van de Broeders van Liefde de mogelijkheid kregen om kennis te maken met apostolaatswerken in het Zuiden, een initiatief dat sindsdien met succes en grote interesse jaarlijks wordt herhaald. Ook startten we datzelfde jaar met een vriendencomité, een groep mensen uit verschillende sectoren buiten de congregatie die

zich graag vriend van de Broeders van Liefde noemen en willen mee zoeken om de werken in het Zuiden te ondersteunen. In september van dit jaar zal een groep van 33 vrienden onze apostolaatswerken in Rwanda en Bukavu bezoeken, en jaarlijks nemen ze ook een project onder hun hoede. In 2008 kwamen de jongeren aan de beurt en vanaf dan reizen jaarlijks een groep studenten uit onze scholen naar Kigoma in Tanzania om daar kennis te maken met de jeugdwerking van de Broeders van Liefde.

Ondertussen werd onze jaarlijkse vastenactie de zuidactie en deze werd ook meer professioneel aangepakt. Ieder jaar kiezen we een duidelijk project waarrond een hele sensibilisatie en educatie wordt uitgewerkt die dan aan onze scholen en voorzieningen in België wordt aangeboden en waarbij we enerzijds de klemtoon leggen op die sensibilisatie: jongeren en medewerkers gevoelig maken voor noden in het Zuiden en anderzijds financiële middelen samenbrengen om een concreet project te ondersteunen. Zo stond vorig jaar de zuidactie in het teken van de verdere uitbouw van een school voor een zeer arme bevolkingsgroep in India, uitbouw die we dit jaar konden realiseren, en zojuist werd de zuidactie van dit jaar succesvol afgesloten: de ondersteuning van mensen die lijden aan epilepsie in de regio van de Grote Meren in Afrika, een aandoening die velen teistert en waar we met de nodige medicamenteuze behandeling de levenskwaliteit van deze mensen grondig kunnen verbeteren.

Regelmatig staan we ook voor een concrete vraag voor noodhulp, mede omwille van het feit dat vele van onze activiteiten zich afspelen in landen waar de politieke situatie alles behalve stabiel is. Maar ook natuurrampen, zoals de tsunami in Sri Lanka in 2005, recentelijk de zware typhoon in de Filippijnen en ook de hongersnood die grote delen in Afrika bedreigt noodzaken ons als ngo gereed te staan om met de middelen die we hebben te helpen en daarrond ook specifieke acties te voeren.

Tegelijk met de grotere professionalisering waarmee we Caraes probeerden uit te bouwen samen met onze medewerkers, zochten we binnen de congregatie van de Broeders van Liefde hoe we tot een meer internationale samenwerking konden komen. Immers, het zwaartepunt van de congregatie verlegt zich steeds meer naar het Zuiden en het Oosten, en daar zijn de noden zeer groot binnen de verschillende sectoren waarin de congregatie actief wil zijn. Daartoe werd een internationale vereniging "Fracarita International" opgericht en werd gestart met de creatie van enerzijds gelijkaardige "fundraisingsoffices" zoals Caraes in andere landen, zoals Nederland, Italië, de Filippijnen, en anderzijds "projectoffices" in de verschillende regio's van de congregatie om de noden in kaart te brengen en concrete projecten uit te werken. In 2013 werd dan ook gekozen om aan al deze kantoren dezelfde naam te geven, gevolgd door het land waar ze werkzaam zijn. En zo werd Caraes voortaan Fracarita Belgium en kreeg het ook zijn eigen logo in lijn met de internationale vereniging Fracarita International. We gingen zelfs nog een stap verder door alle krachten te bundelen om zowel de fondsenwerving hier ter plaatse als de capaciteitsopbouw in het Zuiden te verstevigen. Deze nood aan herstructurering werd nog sterker gevoeld toen we vorig jaar de directe toegang tot federale subsidies voor ontwikkelingsamenwerking verloren en nu in samenwerking met andere ngo's proberen deze subsidies proberen verder te zetten.

50 jaar dienstverlening aan mensen in het Zuiden en het Oosten: het is een moment om dankbaar terug te kijken en vooral onze dankbaarheid te uiten voor die velen die deze dienstverlening hebben mogelijk gemaakt. We hebben velen reeds bij name genoemd, en het is natuurlijk onbegonnen werk onze vele individuele donoren bij name te noemen. Aan allen een welgemeende dank.

Dank ook aan de congregatie van de Broeders van Liefde, en heel speciaal aan de Belgische regio die de solidariteit steeds hoog in haar vaandel heeft gedragen, vroeger door het uitzenden van haar broeders-missionarissen, nu door financiële en materiële ondersteuning en het delen van de know-how. We mogen wensen dat dit nog lang kan worden verdergezet.

Onze dank gaat ook uit naar onze medewerkers binnen Fracarita Belgium en in uitbreiding binnen Fracarita International, voor uw werkkraft, het inventief zoeken naar nieuwe wegen om de zo belangrijke solidariteit tussen noord en zuid handen en voeten te geven. Jullie hebben steeds het gevoel niet genoeg te kunnen doen, en ik garandeer jullie dat dit gevoel wellicht nooit zal verdwijnen, want de noden zullen steeds groter blijven dan de middelen die we kunnen samenbrengen.

50 jaar geleden, toen de v.z.w. Caraes werd opgericht, zal niemand gedacht hebben dat dit de start zou worden van een meer georganiseerde vorm van ontwikkelingssamenwerking en zo essentieel zou worden om de verdere groei van de congregatie in het Zuiden en het Oosten mogelijk te maken. Niet alle congregaties kunnen zeggen dat ze ieder jaar verschillende nieuwe initiatieven kunnen nemen in het Zuiden en het Oosten, en dat steeds voor hen die echt in nood zijn, voor mensen die wegens ziekte, beperking of extreme armoede hun menselijke waardigheid hebben verloren. Dank zij Fracarita Belgium, dank zij de steun van velen, dank zij uw steun blijft dit mogelijk en kunnen we het verschil maken in het leven van deze mensen. De groei in de congregatie is natuurlijk mogelijk omdat we ook jaarlijks nieuwe lokale broeders mogen ontvangen, maar die moeten opgeleid worden, en ook dat vraagt heel wat financiële middelen. Dat is investeren in mensen, investeren in de toekomst, en dat vanuit de overtuiging en het geloof dat onze missie als Broeders van Liefde nog niet uitgespeeld is in deze wereld. Het blijft onze opdracht om Gods liefde uit te stralen vooral op die plaatsen en bij deze mensen die helemaal geen ervaring hebben dat ze gerespecteerd worden, geliefd worden. En dat zijn er nog velen vandaag. "Caritate aegrorum servi": liefdadig hulpbetoon aan zieken: zo klonk het bij het begin als een heel plaatselijke initiatief, zo klinkt het nog vandaag maar dan wereldwijd en zo mag het hopelijk ook blijven klinken, en dat met Gods zegen, de hulp en ondersteuning van velen en uw aller inspanning.

Br. René Stockman
Voorzitter Fracarita Belgium